

A feladat neve: szolgálat, hivatás

Bevezetés

Mekkora a bizalma annak a tulajdonosnak, aki egy nagyszerű, műremeket a restaurátorra bíz. A Jóisten ránk, katolikus tanárookra, ennél mérhetetlenül többet bízott. Ránk nem egy műremeket, hanem annál sokkal többet, értékesebbet, a fiatalokat, az Ő népét. Az ő kibontakoztatásukat fejlődésüket kell segítenünk és lelki előrehaladásukat kell gondoznunk. A katolikus tanári pálya megélése során felmerülő feladatok és megoldandó egyes pedagógiai helyzetekhez kapcsolódó gondolataimat fogalmazom meg.

Ha valaki elismeri a Teremtő létezését és így önmagát keresztényként kezeli, akkor könnyebben viseltetik kellő alázattal embertársai, diákjai és a bennünket körülvevő világ felé. Jézus Krisztus mutatta meg, hogy miért jöttünk a világra, benne a teremtő lélek tökéletessége mutatkozik meg anyagi köntösben és az, hogy az emberi önzés az evolúciós zsákutcába vezet bennünket. Ugyanakkor nehéz átörökíteni a hitet, az alázatot, a hagyományokat, mert a körülöttünk levő információrobbanás, azt is magával hozta, hogy mindent igyekszünk megkérdőjelezni. Az agyra nehezedő információs nyomás lerontja a hagyományok átörökítésének hatékonyságát, ennek eredményei az elmagányosodás, a sok vallási szekta, és az önzés. Az elmagányosodás elősegíti az ideális fogyasztói lelkület kialakulását, amellyel nagyon sokszor elvesztjük természetes óvatosságunkat a világgal szemben, lásd a háziasított állatok is elvesztették vad rokonainak rengeteg tulajdonságát (látás, hallás, szaglás, stb.).

Sajnos, többnyire joggal panaszkodunk, hogy hiányosak eszközeink, kevés az erőnk, nem egy helyen nem segítő munkatársak vesznek körül. Lehetetlent nem is vár el tőlünk a munkahely. Amire képtelenek vagyunk, azért felelősség nem terhel. Amire viszont küldetést kaptunk, amire vállalkoztunk, hogy reményt és tudást átadjunk, azt mindegyikünk meg tudja tenni.

Amikor gyermekről, diákról, tanulóról stb. beszélek, akkor természetesen középiskolába járó leányokat és fiúkat is egyaránt értek a továbbiakban.

Pedagógus pályával kapcsolatos fogalmak

Hogy egyformán gondoljuk, néhány fogalom meghatározására teszek kísérletet. Különbséget szoktunk tenni a „életpálya”, a „hivatás” és a „foglalkozás” között.

A *foglalkozás* megélhetést nyújtó rendszeres tevékenység, munka. Bármely munkakör lehet foglalkozás, amelyet elsősorban pénzért, megélhetésünk biztosításáért végzünk.

Életpálya az, amely nagy rátermettséget, elkötelezettséget kíván, (pl. pedagógus, orvos, pap, óvónő, stb.). Itt már nagyobb személyes elköteleződésről van szó.

Hivatásról általában olyankor beszélünk, ha valaki: nagy odaadást kívánó pályára lép vagy feladatot vállal, azért teszi, mert késztetést, „hivatást” érez arra, hogy ezen a pályán vagy e feladat teljesítésével embertársait szolgálja.

Azt gondolom, hogy minden ember életében megjelenhet a hivatás, nemcsak a szerzetes, a pap, az orvos, stb. esetében beszélünk erről. Azt gondolom, hogy minden édesanyjának életében az édesanyjai hivatásnak jelen kell lenni, vagy édesapának az édesapai hivatásnak, hogy az teremtő Isten akaratát életünkben teljesíteni tudja.

A pedagógus-hivatás, mint világi feladat, amit a tanár választhat magának, magas eszménynek tekinthető, amit hivatástudatnak is nevezünk sokszor. Természetesen tartalmazza az élet alapvető szerepeit is, mint a helyes értelemben vett siker, karrier, másokat szolgáló és azokkal osztozó, pozitív emberi lehetőségek. A hivatásról akkor beszélünk, ha áldozatot, önfeláldozást is tartalmaz, amikor valaki örömmel, meggyőződéssel képes feladatait végezni az életben. Savanyú arccal és remény nélkül lehetetlen boldogságról és megelégedésről beszélni.

A pedagógus munka így lehet foglalkozás, életpálya vagy hivatás, de csak munkaként úgy gondolom nem érdemes vállalni.

A pedagógus

Döntő módon befolyásolja pályánkat az, hogy mit tartunk az ember rendeltetéséről, az emberi élet céljáról. A mai liberális (Istentől elfordult) ember élete célját az evilági boldogságban látja. Életének középpontjában a fogyasztói társadalom mindenhatósága áll. Az Istenhiten alapuló világnézet gondolatmenete teljesen különbözik az előzőtől, erről fogok beszélni a következőkben.

A mindenségben egyedi példányok vagyunk, az Úr személyesen teremtett minket és egyedi küldetést adott mindnyájunknak. A pályaválasztás során, éppen annak a gondolatnak akartuk magunkat alávetni, hogy mit vár el tőlem az Isten, mi az ő csodálatos terve velem, hogyan tudom ezt kibontakoztatni az életemben.

Ne feledd azonban, azok a fiatalok is, akiket rád bízna a szülők, a Mindenható Úrnak szintén egyedi teremtményei, nekik is egyedi küldetést adott és arra a küldetésre a szülőknek és a pedagógusoknak, kell felkészíteni, amit sem a fiatal, sem a szülők, sem Te igazában nem ismersz. Közben kell megsejtened, hogy segítsd őt, miközben az Isten életedben levő tervét is teljesítsd. Természetesen elsősorban a szülő felelős ebben a helyzetben, hiszen szülői hivatása erről szól. De példák megfogalmazása és a példaadás, a tanár feladata is: így akaratlanul is, e egyértelműen hat a diák személyiségére, kiegészítve a szülői mintát.

A papi és szerzetesi hivatás

A hivatás másik szintje a papi, szerzetesi hivatás. A papi szerzetesi hivatás a keresztény hivatás sajátos formája. Ebben az esetben a meghívó Jézus Krisztus, aki egyeseket néven szólít, arra készíti, hogy részt vegyenek a megváltás művében. Aki ezt a hívást elfogadja, igent mond rá, vehet részt a papi vagy szerzetesi hivatásban.

A papi szolgálat a Föltámadottal való személyes kapcsolatból fakad. A „kövess engem!”, életformában, cölibátusban, igehirdetésben, engedelmisségben, áldozatban valósul meg, hogy Isten Országá örömhírét meghallja a világ. A világi papnak, a püspökökkel közösen kell megélni a testvériességet és a megerősítő közösséget. (Ez se mindig könnyű!)

A szerzetesek Istenkeresésre szövetkezett emberek, akiknek a közösségét az Egyház megerősítette és igénybe veszi lelkipásztori feladatokra. A szerzetes olyan férfi vagy nő, aki egészen beleszeretett Istenbe, és ezért a szeretetért vállalja, hogy fogadalmakkal kötelezze el magát. A fogadalmak a szegénység, tisztaság és engedelmisség. Illetve minden rendnél általában van egy negyedik fogadalom a piaristáknál a tanítás, bencéseknél a helyben maradás (stabilitás loci).

A papi vagy szerzetesi hivatás is lealacsonyodhat a foglalkozás, életpálya szintjére.

A pedagógus munka

A gazdaság egyik alapvető forrása az emberi munka. Jelenleg még mindig nagyon sokszor az jut eszünkbe, hogy a munka szükséges rossz. Ahol a munkáltató számára költségtényező, amit a minimumra kell korlátozni. A munkás számára a munka kellemetlenség, ahol feláldozza kényelmét, és a munkabér ezért valami kárpótlás. A törekvés mintha arra irányulna, hogy a munkáltató alkalmazottak nélkül tudjon termelni (automatizáció); és az alkalmazottak szempontjából, pedig úgy tűnik, mintha munka nélkül jutnának jövedelemhez (segély). Természetesen nem vagyok az automatizáció ellen, amennyiben a munkaterhet csökkenti.

A keresztény álláspont szerint a munka, így a pedagógus munka is:

- alkalmat ad az embernek arra, hogy képességeit használja és fejlessze,
- képessé teszi az embert, hogy saját önzését legyőzze, amikor másokkal közös feladat megvalósításán fáradozik,
- létrehozza az élethez szükséges javakat és szolgáltatásokat.

A szabadidő és a munka az ember életében ugyanannak az életfolyamatnak egymást kiegészítő részei, és csak azon az áron lehet szétválasztani őket, hogy elrontjuk a munka örömét és a szabadidő boldogságát. Ezért a keresztyén munkának és szabadidőnek helyes megvalósítása komoly művészetet kíván tőlünk.

Ahhoz, hogy a munka értelmessé váljon, a másik emberre kell irányulnia. Ez természetesnek tűnik a pedagógus munkában, de ha nem valósul meg, embertelenné válik.

A tanárok elégedettsége abból származik, hogy kiváló munkára törekednek, hiszen általa valami érdemes dolgot tesznek, mások életének kibontakozását segítik elő. Szembe kell nézni azzal, hogy ilyen munkaszemlélet esetén is a munkánkban időnként az egyhangúság és verejtékes jelleg is jelen van. Azzal is szembe kell nézni, hogy nem mindig érezzük ennek felemelő jellegét, valamint nem mindig látjuk át a vezető által meghatározott célt. A munkában jelen kell lenni a bizalomnak, amit a vezető (igazgató) és a tantestület hordoz.

Jellemző talán a két kőfaragó története, akiket munkájukról kérdeztek. Az egyik arról beszélt, hogy unalmas és monoton munkával, kövek faragásával keresi bérét, hogy el tudja tartani családját. A másik kőfaragó ugyanarról a munkáról elégedetten beszél. Örül, hogy részt vehet egy ilyen gyönyörű katedrális építésében.

Részt veszünk-e a gyerekek saját katedrálisának építésében, vagy akadályozzuk a munkát?

Pedagógus, mint munkavállaló

A munka definiálásához abból kell kiindulni, hogy az emberi természetet és élet bibliai értelmét és küldetését megértjük. A keresztyén munkavállaló számára Jézus példája jelzi a munka méltóságát. A teremtő művében való részvételen túl az is hozzátartozik a munka lelkeségéhez, hogy részt veszünk Krisztus megváltói tervében.

Ahhoz, hogy a pedagógus munkavállaló munkája értelmessé váljon, a másik ember fejlődésére és szolgálatára kell irányulnia. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon szükséges, hogy a jövő munkahelyein a lelkeség fontos szempont legyen. Az iskola, amely minden oktatónak, dolgozónak és minden pedagógusnak értelmes munkát ad és egyúttal lehetőséget kínál a dolgozó személyiségének fejlődésére is. Az iskolának olyan munkahelynek kell lennie, amelyet a megbízhatóság, a becsületesség, az igazságosság, a tisztelet és gondoskodás jellemez.

A pedagógus elégedettsége itt abból származhat, hogy kiváló munkára törekszik, hogy értelmes munkát végez és részt vesz egy másik ember kibontakozásának előmozdításában. Amennyiben hozzáállásukkal emberileg is gazdagítják a fiatalokat, akkor munkánknak értelmét nagyban megtapasztalhatjuk.

Pedagógus és iskola

Bármely munkakör betöltése lehet foglalkozás, amelyet elsősorban pénzért, megélhetésünk biztosításáért végzünk. Lehet életpálya, amely nagy rátermettséget és elkötelezettséget kíván, hogy megvalósuljon a pedagógus életében. Lehet hivatás, ahol készletet érez, hogy munkájával mások fejlődését szolgálja.

A papköltő, Mécs László, sorai jutnak eszembe, amelyekkel meghatározza a költői hivatásának mivoltát: „Testvéri szánalomból a szívem rádoromból: Bátyám, én lelket oltok az evangéliumból, midőn kobzom jószágos zenéjű verset költ: vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a fölt.”

A tanár munkája magányos hivatás. A munkanap nagy részében egyedül, kollégák jelenléte nélkül áll a katedrán. Délután vagy este egyedül készül fel, vagy javít dolgozatot. Mesterségünk nagy önállóságot biztosít, de ez egyben óriási felelősség is. A diploma csupán lépcső a pedagógus hivatás szentélyébe, mesterré kizárólag a gyakorlat formál.

Mindig kételkedj abban, hogy jó tanár vagy, de folyton törekedj arra, hogy azzá légy.

A tanári munkához kapcsolódó félelmek és „betegségek”

A tanári munkával kapcsolatban különféle lelki félelmek jelentkeznek ilyenek: a munkanélküliség, értelmetlen munka és munkamánia.

A munkanélküliség félelme sok pedagógus életében most jelent meg és komoly gondot jelent, főleg az idősebb pedagógusok életében. Ennek keretében sokan úgy érzik, hogy megalázzák őket, és olyan dolgokat is meg kell tenni, amiben személyiségük sérül. Nem tudnak igazán a munkára koncentrálni, hanem pótselekvésre kényszerülnek. Ebben a helyzetben nem érzik igazán; hogy a keresztény munkaszemléletet meg tudják élni az életükben. Ezáltal az önmagukról kialakított kép is sérül.

Ma is érezzük annak a hatását, hogy az előző időkben az értelmiséget megbízhatatlannak tartották, ezért büntetni kell, akár gyenge fizetéssel is. Az ebből fakadó elégedetlenség még mindig jelen van életünkben. Arról beszélünk, hogy mit cselekszünk, mit teszünk, mennyit keresünk, nem pedig azt, hogy kik is vagyunk. A pedagógusok jelenlegi átsorolását is sokan élték meg megalázásként és fizetés csökkentésként. Úgy gondolom, hogy a pedagógus bér rendezése a politikai vezetés megkerülhetetlen feladata. Ha új társadalmat akarunk építeni, akkor ehhez megfizetett és megelégedett pedagógusokra van szükség. A jelenlegi fizetésből meg lehet élni, de jövőt tervezni, családot alapítani felelősen nem.

Az értelmetlen munka a pedagógus életében is jelen van. Az előző társadalom kitermelt az értelmiségben van egy olyan magatartás, hogy bizonyos dolgokat meg kell tenni, akár értelmes, akár értelmetlen, mert a munkámat szeretném csinálni. Nem is kereste az együttműködés lehetőségeit, hiszen az izolálás fontos volt a rendszer számára. Ő maga került egy izolált szerepbe, ebből kilépni minden főleg idősebb pedagógus számára rendkívül nehéz feladat. A pedagógusoktól nem kérték, és várták el, hogy gondolkodjanak, és nem is képezték erre őket. Fontos a vezetők számára, hogy elősegítsék a közös munkát, és hogy megtalálják a munka értelmét, és ne a reflexek működjenek. Talán a pozitív visszacsatolás, a konstruktív bevonás a döntések előkészítésében és végrehajtásában sokat segíthet.

A harmadik a munkamánia, ami nagyon sokszor felemészti értelmetlenül a pedagógusok életét. Úgy érzik, hogy egy újfajta versenyhelyzetnek kell megfelelni, ami eddig nem volt jellemző erre a pályára. Ezt a feladatot ma sokan nem tudják megoldani, ezért jelent meg a stressz mind a tanárok, mind az igazgatók életében.

Szembe kell nézni azzal, hogy kevesebb diákhoz kevesebb tanár kell. Nem érzékelik, hogy a kialakítandó minőségi oktatás több pedagógust kíván. Ennek lehetőségét jelenleg nem segíti elő a jelenlegi oktatásvezetés, sem a jelenlegi gazdaság. Ennek kialakítása a vezetők felelőssége.

A munkamánia másik mozgatója, hogy anyagi javakat szerezzen a család számára. Ebben minden tanárnak a munka és a magánélet arányának ésszerű kialakítására törekednie kell. Éppen azért, mert két hivatás ütközik, a családanyai vagy családapai és a tanári hivatás. Ezek helyes arányának kialakítása közös feladat is.

Ahhoz, hogy a munka, a tanári munka értelmessé váljon szükséges, hogy az iskola vezetését spiritualitás járja át. A „spirituális munkahely” együttműködő, minden ember számára értelmes munkát ad, és lehetőséget kínál a személyük épülésére és gazdagodására. Olyan iskolát teremt, amely rendelkezik, a megbízhatósággal – beleértve az igazgatót is, a becsületességgel, az igazságossággal, tisztelettel és gondoskodással.

Pedagógusok kapcsolata egymás között

Iskola hatékonysága akkor növekedik meg, hogyha a diákok, az iskola ügyei folyamatosan terítéken vannak. Lehet, hogy változik a tanári kar összetétele, de nem változhat az, hogy a diákok neveléséről beszéljünk. A tantestület „szívekbe írt” történelmét kell megismernünk.

Legyünk igényesek, ezt várják el a tanárok, bár lázadnak ellene. A kamasz számára fontos, hogy mesterére fel tudjon nézni. A diákokhoz a szívükön keresztül juthatunk el az agyukig. Sokszor személyes felelősség vállalás találja őket szíven.

Egy tanári kar sok személyiségből áll, akár egy osztály. Minden diáknak legyen lehetősége megtalálni a személyes példaképet, és ha ez nem az osztályfőnök, akkor se sértődjünk meg, így az igazgató se sértődjön meg, ha nem ő a példakép.

Az új kolléga feladata nem az új, hanem a jobb képviselője. Önmagát értékeli le, aki elődjének kritizálásával van elfoglalva az osztályban. Akármilyen szerencsétlen is volt az előttünk járó igazgató, tanító tanár, nekünk kell megvédeni vagy visszaszerezni a tanári pálya becsületét. Ez nem kezdődhet csődjelzással. Diákjaink tele vannak kudarcélménnyel, rajtuk kell segíteni. Ne takarékoskodjunk az elismeréssel!

Érdeemes nemcsak „jóban lenni” a kollégákkal, de igenis, gyakran beszélgetni velük az osztályról. E nélkül nemcsak hogy „kijátszhatóak” vagyunk egymás ellen, de még csak egységesen nevelni sem tudunk.

Találkozási lehetőségek

Mindenesetre jó, ha nem minden alkalommal rohanunk el a tanáriból, amikor nincs óránk. Érdeemes néha a közös megbeszélést úgy szervezni, hogy az egy osztályban tanító tanárok találkozzanak. Egy osztály-értekezlet tartása, egy osztályzás előkészítése sokat jelenthet minden tanár számára, hiszen a diákokról izgalmas jó és rossz dolgok derülnek ki, amelyek más oldalról mutatják be az általunk tanított diákokat.

Érezzék a kollégák, hogy becsüljük erőfeszítéseiket. A hír a tantestületben 24 óra alatt körbe jár, még ha nem hallották is. Veszedelmes dolog más tekintélyét kikezdeni. Törekednünk kell egymást kiegészítő karizmánk egyensúlyára. Ne álljunk eleve senkivel szembe. Az ellenfél nem feltétlen ellenség is. Erősítsük a másik kolléga tekintélyét – főleg a kezdőket segítsük elő, de ne legyünk kioktatóak. A fiatalok igyekezzenek a feljük irányuló segítségeket felhasználni.

Milyen pedagógusok vagyunk

Mondhatnám azt is, hogy szabad ember. Először is: a munkában stabil fogódzópontok kellenek, ezek azonban elég hamis támaszok: vagy erősebbnek, nyugodtabbnak hisszük magunkat általa: ilyenek mondjuk étel, ital, drog (ez lehet bármi); vagy valamilyen kitalált rossz dologgal szemben határolnak el bennünket: ilyenek mondjuk: zsidózom, belekötök a gyerek öltözékébe; hisztizek, ha a gyerek nem készül. Stabil fogódzópontok ezek: mindig elő lehet venni és jó néhányat még meg is tudok magyarázni, miért jó.

Másodszor: a tanári feladatok elhanyagolása. Ezt jól lehet leplezni: szigorral, meséléssel, szétfolyó órával, felolvasással, vetítéssel, hisztivel és lelkizéssel. Hamis kapcsolat a gyerekekkel. Egy kiegyensúlyozatlan tanárnak a gyerekekkel való kapcsolata is kiegyensúlyozatlan: azok számára érthetetlen kirobbanásai vannak; bizonyos gyerekeket ki nem áll, a másikat meg dédelgeti, sőt, már irracionálisan ragaszkodik hozzá; fél bemenni órára, ott ragad a tanári asztal mögött, és még sorolhatnám.

Azt gondolom, hogy amit most elmondtam, megfontolandó ebben a mellékes ügyben is, az öltözék és haj stb. ügyében.

Serdülőkor

A serdülőkor életünk legnehezebb szakasza. A tizenévesek örjítően én központúak, miközben bámulatatos önzetlenségre is képesek. Figyelmük illékony és csapongó, majd órákat tudnak eltölteni látszólag értelmetlen tevékenységgel. Gyakran lusták és durvák, ám éppen akkor, amikor a legkevésbé várnánk, szeretetteljesen és segítőkészen fordulnak felénk.

A serdülőkor feladatai közül a legnehezebb, hogy az önfegyelem fokozódásával egy időben a fiatal mindinkább érzi azt, hogy cselekvéseinek értéke van, hogy a társadalom által

számára felkínált célok értékesek. A tinédzsereknek meg kell tanulniuk, - meg kell tanítani nekik -, hogy miként találjanak örömet abban, amit csinálnak, és meg kell tanulniuk, hogyan adjanak értelmet az életük eseményeinek azáltal, hogy azokat önként elfogadott céljaikra vonatkoztassák. A felnőtté válás titkos tanterve a mindennapi élethelyzetekben való viselkedés elsajátítása, hogyan emelkedjünk felül a mindennapi konfliktusokon. A felnőtté válás nem automatikusan lezajló, előre programozott folyamat.

A fiataloknak olyan gondolkodásmódokat, tevékenységeket és érzéseket kell elsajátítani, amelyek bonyolultak és sokszor természetükkel is nehezen összeegyeztethetők.

Társadalmunkban a fiatalok potenciális életcélok, életstílusok és értékek elképesztő kavalkádjával szembesülnek. Bármelyiket válasszák, olyan készségeket kell elsajátítani, melyek egyáltalán nem természetesek, és amelyek a választott szerep keretei között viszont értelmesek. Ezeknek a szerepeknek elsajátításához szükséges tanulási folyamat egyre bonyolultabb. Egyre jobban kitolódik az az időpont, amikor a fiatal végre úgy érzi, hogy megszerezte és birtokolja a szakmájához szükséges tudást. Ezek a feltételek mind nagyobb megterhelést jelentenek a fiatalok számára. Ugyanakkor a tanulás vége elmosódik és szembesül, hogy „kutatási asszisztens” vagy „tanácsadó” nem olyan feladat, ami lángra gyújtja a fiatalat.

A serdülőknek olyan gondolati és viselkedési mintázatokat kell elsajátítaniuk, amelyek képessé teszik őket a közösséghez való azonosulásra. Akik e nélkül nőnek fel, azokkal társaik nem fogják anyagi javaikat megosztani, és azokat tisztelni sem fogják. Az a szerep, melyet most diákként, családtagként, barátként játszanak, azokat a szerepeket gyakoroltatja velük, amit felnőttként kell eljátszaniuk.

A tanári és szülői szerep egyik legfrusztrálóbb mozzanata, hogy sohasem lehetünk biztosak abban, vajon helyesen járunk-e el. Hogy a nevelés sikeres volt vagy sikertelen, arra csak akkor derül fény, amikor a gondozásunkra bízott gyermek felnőtt – azaz amikor már túl késő. Ugyanez igaz az egész generációk számára biztosított szabadságjogokra és a velük szembe támasztott követelményekre. Egészen addig nem tudjuk, míg a generáció felnőttkorba nem lép, és át nem veszi a társadalom irányítását. Akkor azonban már késő, hogy bármit változtassunk.

Kapcsolat a diákokkal

Ahol a tanár egész lényével határozottságot sugároz, ott a gyermek biztonságban érzi magát, és mer ráhagyatkozni. Ha a tanulóban megszületett a bizalom, a tekintély nem külső kényszer, hanem belülről formáló erővé válik.

A hagyományos pedagógiák a diákokat fejlesztő hatások fő forrásának a pedagógust tekintették. Korunk sokcsatornás világában a tanár már csak egy ismeretforrás a sok közül.

A diákok a hangsúly elbizonytalanodásából, a logikai menet enyhe megtorpanásából egy pillanat alatt észreveszik, ha valamiben bizonytalan vagy. Lehetsz szemükben esendő, de semmiképpen sem légy hiteltelen. Ha tévedtél, ismerd be, vagy ígérd meg, hogy utánanézel a pontos adatoknak.

Legyen benned egy kis könnyedség, távolságtartás. A visszafogott, de elegáns öltözködés sok mindent elárul rólad. Ha a tanár őszintén beszél saját magáról a diákoknak, felnyithatja a szemét, és világossá teheti számukra, hogy neki is vannak korlátai.

A tanároknak lehetőséget kell biztosítaniuk a diákok számára, hogy képesek legyenek önállóan a felismerés és a tanulás útjára lépni. A diákokat nem tekinthetjük olyan zsáknak, amibe belegyömöszöljük a tudnivalót. Inkább fáklyának kell tekintenünk, amit lángra kell lobbantanunk.

A tanár-diák kapcsolatot jóindulat kell, hogy áthassa. A tanár jóindulata abban nyilvánul meg, hogy a diák kijelentéseit, éppen akkor, amikor félreérthetőek, inkább jó értelemben értelmezze. A jóindulatot nem lehet előfeltételhez kötni.

A tanár-diák kapcsolatnál, abból indulunk ki, hogy e kapcsolat „aszimmetrikus”, azaz nem a kölcsönösségen alapulónak tekintendő. A tanár részéről a tanúsított elfogadás, jóindulat és szeretet mindent megelőz. Nem szabad attól sem függővé tenni, hogy a gyermekek, illetve a diákok viszonzák-e ezt a jóindulatot. Az órákon számos csínyet elkövetnek ellenünk, s csak utólag, néha évtizedek múlva éreztetik velünk szeretetüket. Természetesen, a belső lelkiismeret vizsgálat, önértékelés és megújulás, lehetőséget teremt, hogy a csalódások és sértések ne okozzanak tartós sérülést a tanárban, amely aztán a diákokkal szembeni agresszív és ítélkező magatartáshoz vezet.

A diákoknak emberi méltóságukat kell megtapasztalniuk az iskolában azáltal, hogy a jogokat és megfelelő eljárás módokat biztosítunk számukra. A méltóság megmutatkozik a másokért érzett felelősség vállalására való készségben is, mert az egyes ember méltósága nem létezhet a másik ember méltósága nélkül. Ezért az iskolai nevelés célja, hogy a fiatalokat arra kell elvezetnünk és bátorítanunk, hogy vállaljanak felelősséget másokért.

Hogyan készülök órára

Az óratervezés, nem egyetemi gyakorlat, hanem az igényes pedagógiai munka nem látható része. Az órára készület minőségi időt kíván tőled. Az óravázlat segít abban, hogy jó órát tarts. Legyen idő a felelőre, az új anyag magyarázatára, az esetleges kérdésekre! Az óravázlat írása segíti a gondolatok tisztázását, pontosítását. Csak a fontosabb mozzanatokat és gondolatokat érdemes rögzíteni és a feladatokat.

Vedd elő a tanmenetet, a tankönyvet, dönts el, hogy milyen órát akarsz tartani és mit szeretnél megtanítani! Ne feledd, hogy a legrosszabb tankönyv is jobb, mint a tankönyv nélküliség! Megnézheted a szakirodalmat is. Gondold végig, hogy mi fér bele 45 percbé!

Számonkérés, mit akarsz számon kérni és miért? Kit akarsz feleltetni? A számonkérés végén legyen mindig értékelés!

Természetesen lehet belenézni az óravázlatba, de ne búj bele, s ne szorongassuk görcsösen! Nincs olyan előadó, aki mindent fejbe tud tartani. A vázlattól természetesen el lehet térni.

Nincs két egyforma osztály, így nincs két egyforma óravázlat. Bár már elkészült óravázlatot, számítógépes prezentációt lehet felhasználni részben vagy egészben.

Az óra végén még a tanárba mégy, gondold végig: hogy mi az, ami sikerült – nagyon fontos, hogy ne csak a kudarcokat rögzítsd - ami sikertelen volt. Ugyancsak fontos, hogy a következő óravázlat előtt újra legalább egy-két percig gondold végig az előző órát az óravázlat alapján, és akkor kezd el a következőt tervezni!

Tanulók osztályozása értékelése

Az osztályozás szükséges rossz, nagyon nehéz teljesen igazságos mércét alkalmazni. Ugyanakkor mégis mérni kell diákjainkat. Fölállítani a szóbeli és írásbeli értékelés arányát nem mindig könnyű. Mihez viszonyítsam a többi diákhhoz, az előző teljesítményéhez, vagy a saját mércémhez? Találkozunk olyan diákkal, aki szóban jobb és írásban gyatrább és olyan diákkal, aki írásban jobb és szóban nem sikerülnek feleletei.

Ne engedd, hogy mások beleszóljanak, főleg nem a diákok, persze jó, ha meghallgatsz másokat! Próbálj meg szigorú és következetes lenni! Amennyiben szóban feleltetsz, akkor mindig legyen rövid értékelés! Az írásbelinél, ha két csoportra készítesz feladatot, mindig a másik csoport lesz a könnyebb. Ismertesd, hogy mire hány pontot adsz és milyen határok között milyen jegyet! Amennyiben egy témazáró dolgozatnál nincs javítás vagy megbeszélés, akkor azt nem veszi komolyan a diák, de a tanár sem.

A témazáró dolgozatnál a következőt értékelésen gondolkozz el, ha nincs jeles dolgozat!

- Jól tanítottam-e meg a tananyagot?
- Az általam megtanított tananyagnak megfelelő feladatsor készítettem-e?

- Komolyan vettem-e a tananyag tanítása közben a számonkérést?
- Nem készültek rendesen, lehet a következő kérdés!

Amennyiben egy csoportban nincs jeles osztályzat, félévkor vagy év végén nagyon gondolkozzunk el azon, hogy vajon jól tanítunk-e és megfelelően motiváltuk-e tanítványainkat?

Ha lehet, jeggyel ne fegyelmezz! Ha mégis úgy érzed, hogy nem tanulnak, és több diáknak kell egyest adnod, akkor légy következetes és ne tégy kivételt!

Amennyiben nem készült házi feladat, akkor be lehet írni a digitális naplóba, és nemcsak tanári figyelmeztetés lehet beírni, hanem kérést is. Ennek sokszor nagyobb a hatása, mint a figyelmeztetésnek.

„Kérem a kedves szülőket, hogy egy füzetre való összeggel legyenek szívesek megtámogatni gyermeküket.” Ez a tanulókat is sokszor nehezebb helyzetbe hozza, mintha újra figyelmeztetünk. A beírásoknál legyél következetes!

Találj lehetőséget, hogy mindig dicsérd is meg a csoportot! Amennyiben nincs dicséret, akkor hamar feladják a fiatalok. (Mi csak rosszak lehetünk címszóval.) Igyekezzünk, hogy ne alázzunk meg egyetlen fiataalt sem!

Az óra szerkezete, elemei

Ha belépsz egy osztályba, a valóság vár rád. Néhány másodperc alatt kiderül, hogy abból, amit terveztél mi valósítható meg. Legtöbb osztályban hármasszínpad előtt kell szerepelned. Vannak a valóban tudásra éhesek, ők lesznek a partnereid a megkomponált tervhez. Mások passzív szemlélői az előadottnak, akiket talán meg lehet szólítani. Azok a diákok, akik számára az iskola csupán egy melegedőhely, akik végtelen sajnálattal szemlélik törekvésedet.

Karmesternek kell lenned, hiszen tudnod kell, hogy melyik hangszer hogy szól jól, mert a varázspálca a te kezében van.

Rendkívül fontos, hogy határozottan lépj az osztály elé, és derűs hangulatot tudj teremteni! Minden mozdulatod azt sugallja, hogy értetek vagyok, ugyanakkor ha szavaid mélyén ott van a határozottság, akkor már fél sikered van. Az apró munka még hátra van. Ennek az apró munkának elemei a következők:

A beérkezés és köszönés, jelentés, az óra indítása, de ez ne legyen 1-3 percnél több.

Az új ismeretek feldolgozását, milyen ráhangolással indítod?

Milyen eszközöket, esetleg kísérletet, tervezel az órán bemutatni?

Milyen eljárásokat, ábrákat, képeket akarsz alkalmazni?

Milyen oktatástechnikai eszközöket akarsz használni?

Legyen tartalék feladat!

Mindig legyen összefoglalás és házi feladat kijelölése, a tankönyv mely részét kell megtanulni és mi az írásbeli feladat!

Mindig legyen elköszönés és elbúcsúzás! A tanár teremtsen lehetőséget, hogy személyesen is megszólítható legyen, bármely óra után!

Óráról jövet értékeld magad! Próbáld megfogalmazni, hogy mi volt sikeres és mi volt sikertelen az órán, mit kell másképpen tenned a következő alkalommal!

Motiváció szerepe

Hivatásod lényegéből fakad, hogy példaképnek kell(ene) lenned! A társadalom fokozottan etikus magatartást vár el tőled. Mozdulataid, gondolkodásmódod, hanghordozásod, szóhasználatod, megszokásaid tovább élnek tanítványaidban. Amit mondasz, az hiteles legyen! Lehetsz szemükben esendő, de semmiképpen ne légy hiteltelen! Ha tévedtél, ismerd be, vagy ígérd meg, hogy utánanézel a pontos adatoknak!

A pedagógus időtálló értékeinek néhány elemét felidézném:

- legyen gyakorló keresztény és ismerje vallásának alapjait,
- legyen sugárzó személyiség, akivel érdemes barátságot kötni,
- rendelkezék szilárd erkölcsi alapokkal, amelyeket rugalmasan tud alkalmazni,
- legyen lelkiileg egészséges, aki megőrzi lelki nyugalmát gondok között,
- rendelkezzen távlatos gondolkodással, akit nem a jelen talmi értékei irányítanak,
- pedagógiai optimizmus jellemezze, aki számára nincs elveszett diák,
- legyen képes a mindenkori megújulásra, tudjon nevetni önmagán,
- amikor dühös a diákra, akkor sem haragudjon rá,
- szolidan, de igényesen öltözködjön és alkalomhoz illően,
- fogadja el, hogy az ember esendő lény, akinek a botló diákok kibontakozását is elő kell segíteni!

Utószó

Magister non nascitur, sed fit: senki sem születik tanárnak, hanem azzá lesz, tartja a latin közmondás. A diploma csupán belépő a pedagógushivatás szentélyébe. Azonban tanárrá csak a gyakorlat alapján lehetünk. Mindig kételkedj abban, hogy jó tanár vagy, de folyton törekedj arra, hogy azzá légy! Ezt a rögzös vagy szép utat, mindenkinek magának kell járni, lehet segítséget kérni és kapni, de csak a személyes tapasztalat tehet mesterré.

Felhasznált irodalom:

Sebő József: A katedra túloldalán

Klaus Mertens SJ : Felelősséget tanulni (Ignáci Pedagógiai Műhely)

"Vedd a társaságért!" (Ignáci Pedagógiai Műhely)

Pálya és hivatás (Ignáci Pedagógiai Műhely)

A szaktantárgy neve: szolgálat (Jezsuita Pedagógiai Műhely)

Csíkszentmihályi Mihály: Reed Larson Kamasznak lenni

Jelenits István: Küldetésben

Jelenits István: Valaki beszél

Böjte Csaba: A szeretet bölcsője